

BZHIK.IR
گروه آموزشی بژیک

ویراست جدید

جزوه شب امتحان

نکات مهم

خلاصه

اندیشه اسلامی ۱

منطبق بر منبع اصلی: نشر معارف (ابوالحسن غفاری) - ویراست جدید

مناسب برای //
تمامی دانشجویان سراسر کشور

نویسنده منبع //
ابوالحسن غفاری

نوع فایل //
خلاصه، نکات مهم

کیفیت //
تضمین ۱۰۰٪ (ویراست آخر)

۴

ساعت مطالعه

۱۰۰٪

پوشش نکات

۴۴

صفحه مفید

فصل ۱: آسیب‌های انسان و جهان معاصر

■ اهداف کلی و جزئی

- ✓ هدف کلی این گفتار، آشنایی دانشجویان با آسیب‌های انسان و جهان معاصر است.
- ✓ انتظار می‌رود پس از فراگیری، درک و تصویر صحیحی از وضعیت انسان معاصر، جهان معاصر و شرایط حاکم بر آن حاصل شود.
- ✓ آشنایی با مهم‌ترین بحران‌های جهان معاصر شامل بحران اخلاقی، روانی و معرفتی از دیگر اهداف است.

■ مفهوم آسیب‌های انسان و جهان معاصر

- ✓ مقصود از «آسیب‌های انسان و جهان معاصر» آسیب‌هایی است که از جهت روحی، روانی، اخلاقی و معرفتی دامن‌گیر انسان دوره معاصر شده است.
- ✓ این آسیب‌ها در حوزه‌های فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و زیستی ظاهر شده است.
- ✓ وجه جامع همه این‌ها «آسیب‌های معنوی انسان معاصر» نامیده می‌شود.
- ✓ برخی آسیب‌های معنوی به‌طور مستقیم حیات واقعی انسان را تهدید می‌کنند و برخی دیگر به‌طور غیرمستقیم آسیب‌های دیگری را پدید می‌آورند.
- ✓ برای حل آسیب‌ها باید به دو مسئله اساسی توجه کرد: ریشه‌ها و زمینه‌های آسیب‌پذیری انسان معاصر و گستره آسیب‌های انسان معاصر.
- ✓ آسیب معنوی منشأ و عامل بسیاری از آسیب‌های دیگر است.
- ✓ آسیب‌های اجتماعی، خانوادگی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی به‌طور کلی ذیل آسیب‌های معنوی دسته‌بندی می‌شوند.

■ جهان معاصر

- ✓ مقصود از مفهوم «معاصر» نسبتی است که انسان امروزی با زمان، تاریخ و فرهنگ قرون بیستم و بیست‌ویکم دارد.
- ✓ مفهوم معاصریت در هر منطقه جغرافیایی در نسبتی که انسان با غرب معاصر برقرار می‌کند معنادار خواهد بود.
- ✓ متفکران تاریخ حکمت و فلسفه غرب را به سه دوره تقسیم می‌کنند: دوره باستان، دوره قرون‌وسطا و دوره جدید و معاصر.
- ✓ دوره یونان و یونانی‌مآبی با عنصر «اسطوره» و «جهان‌شناسی» شناخته می‌شود.
- ✓ دوره قرون‌وسطا دوره تقدم و ترجیح ایمان بر عقل و «خدامحوری» است.
- ✓ دوره جدید، دوره اصالت انسان و عقل خودبندیاد و مستقل از دین و دوره تحویل و کاهش مابعدالطبیعه به علوم تجربی است.
- ✓ وجه مشترک دوره‌ها، نسبت آگاهانه انسان با آن دوره‌هاست.

✓ آگاهی انسان به وضعیت دوره‌ای که در آن زندگی می‌کند و شناخت هدفمند از آن، انسان را متصف به «معاصریت» می‌کند.

دقت کنید:

صرف تقارن زمانی و زیست فیزیکی در قرون بیستم و بیست‌ویکم بیش از آنکه انسان را متصف به معاصر بودن کند، متصف به «به‌روز بودن و جدید بودن» خواهد کرد.

✓ سخن از بحران اخلاقی، روانی و معرفتی در جهان معاصر، در واقع سخن از نسبت انسان با حوادث و رویدادها و نگرش‌هایی است که او را به نگاهی دیگر و تفسیری متفاوت از انسان و جهان نسبت به دوره‌های قبل رسانده است.

■ معنویت

✓ «معنویت» در لغت در مقابل «مادیت» و نیز به حالت نفس و باطن انسان گفته می‌شود.
✓ معنویت به معنای حقیقی، راست، اصلی، ذاتی، باطنی و روحانی نیز آمده است و به وسیله قلب شناخته می‌شود.

✓ در اصطلاح معارف دینی، معنویت با تعابیر گوناگونی مانند روحانیت، قداست و پاکی معرفی شده است.
✓ معنای جامع معنویت حالتی است که انسان در آن احساس بندگی و تقرب به خدا می‌کند و در اثر این تقرب، جز خداوند هیچ موجودی را آفریدگار، خالق، مدیر و مدبر عالم نمی‌داند.

✓ انسان در این حالت جز عبودیت خدا، طوق بندگی هیچ موجودی را به گردن نمی‌نهد.
✓ بنده خدا می‌داند که در اثر علم و ایمان و عمل صالح می‌تواند با صعود و عروج به عالی‌ترین مرتبه بندگی، مظهر و تجلی صفات و اسماء الهی گردد.

✓ درک از معنویت، برخاسته از تعقل و تعبد است و نه تنها با عقلانیت ناسازگاری ندارد، عین عقلانیت و دیانت است.

✓ قرآن کریم از چنین معنویتی به «حیات طیبه» تعبیر کرده است که همان پاکی ذات و ایمان است و بقای آن نیازمند عمل صالح است.

✓ گستره حیات طیبه شامل زندگی دنیوی و اخروی، فردی و اجتماعی همه انسان‌ها اعم از زن و مرد است.

دقت کنید:

تنها شرط رسیدن به حیات طیبه این است که انسان همواره در سایه یاد خدا زندگی کند.

✓ کسی که حیات طیبه دارد تحت ولایت خدا قرار گرفته و از ذلت حیات حیوانی که جز حرص و آز و جهالت چیز دیگری ندارد، در امان است.

✓ حیات طیبه همان «حیات حسنه» برای جامعه است که در آن همه افراد از مزایای نعمت‌های زمینی برخوردار و شریک‌اند و اشتراک بر اساس ترحم و تعاون و بدون تعدی است.

✓ از نظر اسلام انسان مورد تکریم خداوند است و عبودیت و تسلیم در برابر آفریدگار، او را به مقامی می‌رساند که خلیفه خدا می‌شود.

■ کرامت و جایگاه انسان

✓ کرامت انسان تنها به دلیل برخورداری از امتیازها و توانایی‌های طبیعی نیست؛ بلکه به دلیل برخورداری از تفکر و تعقل، و انتخاب و حرکت آگاهانه و آزادانه در مسیر حیات طیبه است.

✓ انسان همواره در مواجهه و مقابله با بسیاری از دشواری‌ها از جمله ایستادگی در برابر کشش‌ها و خواست‌هایی است که مانع رسیدن به حیات طیبه هستند.

✓ راه عبودیت با ایستادگی در برابر عوامل و شرایط مزاحم (فکری، عملی، اجتماعی، سیاسی و...) محقق می‌شود.

✓ در مسیر عبودیت انسان متخلق به صفات الهی خواهد شد و خودبه‌خود سایر قوای بهیمی و سبعی برای نفس رام می‌شوند.

✓ یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های اسلام توجه به عنصر «عقلانیت» است که یکی از ثمرات آن، معنویت و عبودیت است.

✓ انسان همواره به دنبال مدینه فاضله‌ای است که در آن همه چیز برای او مهیاست.

دقت کنید:

بدون عقلانیت و معنویت نمی‌توان به شهر آرمانی دست یافت؛ عقلانیت اسلامی در مقابل ایمان و معنویت نیست، بلکه به منزله دو بال است که انسان را به مقصد اصلی (حیات طیبه) رهنمون می‌سازند.

✓ نجات انسانیت در گرو خداشناسی و خداپرستی است و معنویت از ضرورت‌های زندگی فردی و اجتماعی انسان است.

✓ بشریت منهای معنویت امیدی به بقایش نیست؛ انسان منهای معنویت خود و تمدنش را نابود خواهد کرد.

✓ معنویت جدا از زندگی در این جهان وجود ندارد، همان‌طور که روح از بدن جدا نیست.

✓ فلسفه دستورهای اسلامی در مسائل زندگی خلاصه می‌شود و به کار بستن این دستورات، وسیله‌ای برای پیمودن راه عبودیت است.

■ بحران اخلاقی

✓ انسان معاصر با بحران‌های اخلاقی فراوانی روبه‌روست که قبل از دوره جدید و معاصر هرگز در این حد و گستردگی نبود.

✓ بی‌بندوباری، تن‌فروشی، می‌گساری، تجاوز، دروغ، خیانت و قمار تنها بخش عریان تمدن دوره جدید است.

✓ یکی از عوامل مهم پدید آمدن این وضعیت، نقش اساسی نظریه‌ها و تئوری‌های اخلاقی است که توسط متفکران و فیلسوفان مطرح شد.

✓ در دوران جدید و معاصر مغرب‌زمین، نظریه «اصالت فایده» معیار اخلاقی و درست یا غلط بودن عمل را تنها در فایده‌ای دانسته که آن عمل به دنبال دارد.

